

PAAVI FRANCISCUS

TOIVO

M U I S T E L M A T

DOCENDO

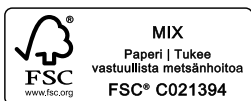
PAAVI FRANCISCUS

TOIVO

M U I S T E L M A T

Suomentanut Taru Nyström
Toimittanut Carlo Musso

DOCENDO

Ensimmäinen painos

Italiankielinen alkuteos:
SPERA. L'autobiografia

© 2025 Mondadori Libri S.p.A., Milano

Suomenkielinen laitos: © Docendo ja Taru Nyström 2026
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Suomennos: Taru Nyström
Kannen kuva: Stefano Spaziani
Kansi: Tilla Larkiala / Taittopalvelu Yliveto Oy
Taitto: Tilla Larkiala / Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-515-0

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@docendo.fi

Suoria ja vilpittömiä, sitä he ovat ja siltä näyttävät: uljas mieli, luja ote ja vakaat hermot, he ovat vaiteliaita mutta puhuvat asiaa, rauhallista tahtiaan he pääsevät tavoitteisiinsa.

– NINO COSTA

Tulevaisuus asettuu meihin ja muuntaa meissä muotoaan jo kauan ennen tapahtumistaan.

– RAINER MARIA RILKE

Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä mutta minulta puuttuisi rakkaus, olisin vain kumiseva vaski tai helisevä symbaali.

– ENSIMMÄINEN KIRJE KORINTTILAISILLE

Sisällys

ESITTELY – Kaikki syntyy kukkiakseen	7
Esipuhe.....	9
1. Tarttukoon kieleni kitalakeen	14
2. Kauan on minun sieluni täytynyt asua niiden seurassa, jotka rauhaa vihaavat	24
3. Terveen rauhattomuuden lahja	45
4. Melkein maailman laidalla.....	57
5. Mitä enemmän väkeä, sitä haus Kempaa.....	70
6. Valtameren halki viritetty köysi	88
7. Leikitsin hänen maanpiirinsä päällä.....	100
8. Elämä on kohtaamisen taidetta	110
9. Päivä vilahti ohi kuin nuoli	120
10. He tunnistivat toisensa jo kaukaa	130
11. Kuin mantelipuun oksa	138
12. He saavat leipänsä syömällä minun kansaani.....	147
13. Kukaan ei pelastu yksinään.....	165

14. Syvien värähtelyjen kumina.....	179
15. Ainoa tie ihmisyyteen.....	193
16. Niin kuin lapsi äitinsä sylissä.....	206
17. Sinä muistat tekosi, sinä häpeät.....	228
18. Kaikki ulos ja kaikki sisään.....	240
19. Me kuljemme pimeässä laaksossa.....	261
20. Sinä suojelet minua kädelläsi, johdatat paimensauvallasi	276
21. Rauhan skandaali	293
22. Käsi kädessä peräänantamattoman tyttösen kanssa.....	323
23. Hymyilevä Jumala on luonut meidät omaksi kuvakseen	336
24. Parhaat päivät ovat vielä edessäpäin	356
25. Minä olen vain yksi askel	366
Carlo Musso	366
LÄHTEET	369
VALOKUVIEN OIKEUDET	372

ESITTELY

Kaikki syntyy kukkiakseen

Elämästäni kertova kirja on tarina toivosta ja vaelluksesta, joita en osaa ajatella miettimättä samalla myös perhettäni, kansaani ja kaikkia Jumalan omia. Jokainen sivu ja jokainen askel tekee tästä teoksesta myös kaikkien niiden kirjan, jotka ovat kulkeneet rinnallani, jotka ovat olleet ennen minua ja jotka tulevat jälkeeni.

Muistelmateos ei ole yksityistä tekstiä vaan pikemminkin kuin matkareppu, eivätkä muistot ole ainoastaan asioita, jotka ovat jääneet mieleemme, vaan kaikkea ympärillämme kokemaamme. Ne eivät puhu vain menneestä vaan myös tulevasta. Erään meksikolaisen runoilijan sanoin: ”Muisti on tämä hetki, joka ei pääty eikä mene ohi.”

Tuntuu kuin jokin kuuluisi eiliseen, mutta se onkin huomisen.

Usein kuulee sanottavan: odota ja toivo. Ja espanjan kielen sana *esperar* jopa merkitsee molempia, niin odottamista kuin toivomistakin. Mutta toivominen on ennen kaikkea liikettä ja muutosta, siinä on voimaa, joka yhdistää muistin ja utopian haaveeksi. Ja jos haaveemme hämärtyy, on palattava uneksimaan siitä uudelleen ja uudenlaisena, kerättävä se taas toiveikkaana kokoon muistimme hiilloksesta.

Me kristityt tiedämme, ettei toivo petä eikä huijaa. Kaikki syntyy kukkiakseen ikuisessa keväässä.

Kaiken jälkeen voimme vain sanoa: Ei ollut mitään, missä Sinä et olisi ollut mukana.

Esipuhe

Ensin kuului kumea jysähdys, aivan kuin maanjäristys. Koko matkan ajan oli kärsitty voimakkaasta ja pahaenteisesta tärinästä, ja ”alus eteni kallellaan, niin ettemme voineet aamuisin laskea maitokahvikuppia pöydälle, koska se olisi liukunut siitä lattialle”, mutta nyt oli kyse jostakin muusta, joka muistutti enemmänkin pommin räjähdystä. Matkustajat tulivat ulos hyteistä ja salongeista ja tungeksivat kansille saadakseen tietää, mitä oli tapahtunut. Oli myöhäinen iltapäivä. Laiva oli matkalla kohti Porto Seguroa Brasilian rannikolla. Räjähdysten ääni ei ollut täysin vaimennut vaan jatkui ikään kuin matalana jyrinänä. Höyrylaiva jatkoi kulkuaan, mutta sen meno oli nyt villiä. Se oli kuin pillastunut hevonen ja kallisteli hurjasti puolelta toiselle, vauhti hidastui.

Myöhemmin mies, joka oli ollut tuntikausia tarrautuneena vedessä kelluvaan puunkappaleeseen, kertoi nähneensä omin silmin, miten vasemmanpuoleinen potkuri ja moottorin varsi luisuivat täysin irti paikoiltaan. Kerrottiin, että potkuri oli viiltänyt laivan kylkeen syvän repeämän, josta vesi oli ryöpynnyt sisään, täyttänyt moottorihuoneen ja pian löytänyt tiensä myös ruumaan,

sillä myöskin vesitiiviit ovet olivat todennäköisesti olleet epäkunnossa. Miehistö oli yrittänyt korjata vuotokohtaa metallilevyillä, mutta turhaan.

Orkesterin käskettiin jatkaa soittamista tauotta.

Laiva kallistui yhä enemmän, ilta hämärtyi ja tuuli yltyi.

Kun kävi ilmeiseksi, ettei rauhoittelu enää riittänyt matkustajille, kapteeni antoi määräyksen pysäyttää moottorit ja soittaa hälytyssireenejä. Samalla hän käski radisteja lähettämään ensimmäisen avunpyynnön.

Avunpyyntö kuultiin monilla aluksilla, jotka liikkuvat samoilla vesillä, kahdella höyrylaivalla ja jopa kahdella suurella linjalaivalla. Ne saapuivat viipymättä paikalle mutta joutuivat pysähtymään etäälle, sillä korkea savupatsas saattoi merkitä, että kattilat olivat räjähtämässä.

Laivan kannella kapteeni yritti megafoninsa avulla yhä epätoivoisemmin palauttaa järjestystä ja koordinoida pelastustoimia antaen etusijan naisille ja lapsille. Mutta kun uuden kuun pikimusta yö laskeutui, ja myös sähköntuotto laivassa katkesi, tilanne karkasi täysin hallinnasta.

Pelastusveneet laskettiin mereen, mutta laiva oli jo uhkaavasti kallellaan. Monet kolahtivat laivan kylkeen ja upposivat saman tien, toiset osoittautuivat lahoiksi, ja matkustajien oli äyskäröitävä vettä pois hatuillaan. Muutamat pelastusveneet kaatuivat liian monien ihmisten yrittäessä nousta niihin tai upposivat liian raskaan kuorman alla. Monet matkustajista olivat laaksojen ja tasankojen käsityöläisiä ja maanviljelijöitä, jotka eivät olleet koskaan aikaisemmin nähneet merta, eivätkä osanneet uida. Kuului huutoa ja rukouksia.

Paniikki pääsi valloilleen. Monet matkustajista

kompastuivat ja kaatuivat tai heittäytyivät mereen ja hukkuivat.

Jotkut, niin kerrottiin, joutuivat epätoivon valtaan. Toiset joutuivat paikallisten lehtien mukaan elävältä haiden raatelemiksi.

Sekasortoisessa tilanteessa syntyi tappeluita, mutta oli myös niitä, jotka osoittivat rohkeutta ja pyyteettömyyttä. Pelastettuaan monia kanssamatkustajia eräs nuori mies, jolle oli annettu pelastusliivit, odotti vuoroaan hypätä veteen huomattessaan vanhan miehen, joka ei osannut uida ja jolle ei ollut osoitettu paikkaa veneessä. Vanhus pyysi apua. Nuorukainen antoi hänelle pelastusliivinsä, hyppäsi mereen hänen kanssaan ja yritti saavuttaa lähimmän veneen. Hän kauhoi vettä kaikin voimin, kun veneestä alkoi kuulua pelästynyttä huutoa: "Haita! Haikaloja!" Hän joutui petokalojen hyökkäyksen kohteeksi. Erään hänen ystävänsä onnistui vetää hänet pelastusveneeseen, mutta hänet oli pahasti raadeltu, ja hän kuoli saamiinsa vammoihin.

Koko Argentiina liikkui kuullessaan eloonjääneiltä nuorukaisen tarinan. Hänen Entre Ríosin maakunnassa sijaitsevan kotikylänsä koulu nimettiin hänen mukaansa. Hän oli piemontelaisen maahanmuuttajan ja argentiinalaisen naisen juuri kaksikymmentäyksi vuotta täyttänyt poika, Anacleto Bernardi.

Jo kauan ennen keskiyötä laiva oli täynnä vettä, kokka alkoi kohota kohti taivasta, ja päästään viimeisen äänekään, lähes eläimellisen huokauksen, alus vajosi upoksiin yli 1 400 metrin syvyyteen. Monet eloonjääneistä vahvistivat, että kapteeni oli käskennyt jäljelle jääneitä orkesterin jäseniä soittamaan "Kuninkaallisen marssin" ja seissyt kannella loppuun asti. Hänen ruumistaan ei milloinkaan löydetty. Varmaa on, että juuri ennen kuin

höyrylaiva upposi, oli kuultu useita tuliaseen laukauksia, kun päällystön miehet, tehtyään ensin kaiken voitavansa matkustajien hyväksi, olivat päättäneet olla kokematta hukkumiskuoleman piinaa.

Muutamia pelastusveneitä onnistui pääsemään ympäröiviin aluksiin, jotka yhdessä muiden paikalle tulleiden alusten kanssa auttoivat pelastamaan useita satoja ihmisiä.

Epätoivon vimmallalla pinnalla pysyttelevien haaksirikkoisten pelastustoimia jatkettiin myöhään yöhön. Kun paikalle aamunkoitteessa saapui lisää brasilialaisia höyryaluksia, ei merestä enää löydetty yhtään eloonjäänyttä.

Lähes 150 metrin pituinen laiva oli vuosisadan alussa ollut kauppalaivaston ylpeydenaihe, Italian laivaston arvokkain linjalaiva, ja sen kyydissä oli matkustanut kuuluisuuksia Arturo Toscaninista ja Luigi Pirandellosta argentiinalaisen tangon legendaan Carlo Gardeliin. Mutta niistä ajoista oli kauan. Välillä oli taisteltu maa-ilmansota, ja aika, kuluminen ja heikko huolto olivat pitäneet huolen lopusta. Viimeisinä aikoina alusta oli nimitetty ”balainaksi”, ballerinaksi, sen heikon kunnon vuoksi. Kun se oli lähtenyt viimeiselle matkalleen, kyytiin oli noussut kapteenin hämmentyneen katseen alla 1 200 matkustajaa, joista suurin osa oli piemontelaisia, ligurialaisia ja venetolaisia siirtolaisia. Jotkut tulijoista olivat lähteneet matkaan etelästä Marchen alueelta, Basilicatasta ja Calabriasta.

Italian tuon aikaisten viranomaisten mukaan onnettomuudessa menetti henkensä hieman yli 300 ihmistä, joista suurin osa oli miehistön jäseniä. Eteläamerikkalaisten lehtien mukaan määrä kuitenkin oli huomattavasti korkeampi, yli kaksinkertainen, kun mukaan luettiin laitomat maahanmuuttajat. Useita kymmeniä syyrialaisia

siirtolaisia ja maataloustyöntekijöitä siirtyi Italian maa-seudulta talvikauden ajaksi Etelä-Amerikkaan.

Vaikka italialaiset viranomaiset tuolloin vähättelivät ja peittelivät haaksirikkoa, alusta voidaan pitää italialaisena "Titanicina".

Olen kuullut lukemattomia kertoja tarinan tuosta laivasta, joka oli nimetty kuningas Viktor Emanuel III:n tyttären Mafaldan mukaan, joka hänkin koki traagisen kuoleman Buchenwaldin keskitysleirillä muutamia vuosia myöhemmin toisen kamalan maailmansodan lopulla.

Principessa Mafalda -nimisen laivan tarinaa kerrottiin perheessämme ja korttelissamme.

Siitä laulettiin siirtolaisten kansanlauluissa Atlantin valtameren molemmin puolin: "Italiasta lähti *Mafalda*-laiva matkassaan tuhat ihmistä ja yli [...] Isät ja äidit kauhoivat vettä, kun lapset otti meren syli."

Isovanhempani ja heidän ainoa poikansa Mario, nuorukainen, josta tulisi isäni, olivat ostaneet liput pitkälle merimatkalle valtameren yli laivaan, jonka oli määrä lähteä matkaan Genovan satamasta lokakuun 11. päivänä vuonna 1927 määränpäänsään Buenos Aires.

Perhe ei kuitenkaan noussut alukseen, sillä vaikka he olivat yrittäneet kaikkensa, heidän ei ollut onnistunut myydä omaisuuttaan ajoissa pois. Lopulta Bergogliot joutuivat pahoilla mielin vaihtamaan liput ja lykkäämään matkaa Argentiinaan.

Siksi minä olen nyt täällä.

Lienee helppo arvata, että olen usein kiittänyt jumalallista kaitselmusta tuon lykkäyksen takia.

1

Tarttukoon kieleni kitalakeen

Lopulta isovanhempani kuitenkin pääsivät matkaan. Heidän onnistui myydä vähä omaisuutensa piemontelaisella maa-seudulla, ja he lähtivät kohti Genovan satamaa ja nousivat *Giulio Cesare* -nimiseen laivaan taskussaan vain menolippu.

He seisoivat jonossa sillä välin kun ensimmäisen luokan matkustajat nousivat laivaan, ja odottivat kolmannen luokan vuoroa, omaa vuoroaan. Kun laiva sitten lähti ja seilasi avomerelle ja majakan valo katosi horisonttiin, he tiesivät, etteivät koskaan enää näkisi synnyinmaataan, ja että heidän tulisi aloittaa kaikki alusta kaukana maailman toisella laidalla.

Oli helmikuun 1. päivä vuonna 1929. Talvi oli yksi vuosisadan kylmimmistä, Torinossa lämpömittari näytti -15 astetta ja muualla maassa jopa -25 astetta. Federico Fellini kertoi tuosta talvesta eräessä elokuvassaan ja kutsui sitä ”lumen vuodeksi”. Koko Eurooppaa peittivät paksut hanget Uralilta Välimeren rannoille, ja myös Pietarinkirkon kupolia peitti valkoinen kuurakerros.

Kun matkaa oli kestänyt kaksi viikkoa, ja laiva oli ensin pysähtynyt Villefranche-sur-Mer, Barcelonan, Rio de Janeiron, Santosin ja Montevideon satamissa, se viimein saapui Buenos Airesin laivalaitureille. Isoäidilläni Rosalla

oli yhä yllään kaunis talvitakkinsa, joka päällään hän oli matkaan lähtenyt. Kuumuus oli kosteaa, ja lämpötila lähenteli 30 astetta. Niin kuin tuohon aikaan oli tapana, Rosa oli lisännyt takkiin kettukaulusen, ja sen sisään hän oli ommellut nahan ja silkin väliin pussin, jossa oli koko heidän omaisuutensa. Hän piti takkia yllään kuin univormua vielä senkin jälkeen, kun perhe laskeutui laivasta ja lähti kohti sisämaata. Hikistä matkaa pitkin Paranàjokea tehtiin yli viisisataa kilometriä. Vasta perillä *luchadora*, taistelija, niin kuin häntä myöhemmin alettaisiin nimittää, rentoutui ja riisui takin yltään.

Tulosatamassa kaikki kolme rekisteröitiin sarakkeeseen *migrantes ultramar*. Isoisäni Giovanni, joka oli ollut maanviljelijä mutta onnistunut sitten avaamaan oman kahvila-leipomon, merkittiin nimikkeellä *comercio* (kauppias), hänen vaimonsa Rosa nimikkeellä *casera* (kotirouva) ja heidän poikansa Mario, tuleva isäni, joka vanhempiensa suureksi ylpeydeksi oli opiskellut laskentatointa, nimikkeellä *contador* (kirjanpitäjä).

Valtava määrä ihmisiä jakoi heidän kanssaan tuon pitkän toiviomatkan. Italiasta lähti 1900-luvulla miljoonia ihmisiä kohti Yhdysvaltoja, Brasiliaa ja ennen kaikkea Argentiinaa ”etsimään Amerikkaa”. Vuotta 1929 edeltävinä neljänä vuotena lähti Buenos Airesiin yli 200 000 Italian kansalaista.

Mafaldan järkyttävä haaksirikko oli yhä tuoreessa muistissa, eikä se suinkaan ollut ainoa laatuaan, vaan vastaavia tapauksia oli ollut monia edellisen vuosisadan lopulta lähtien. Siirtolaissukupolven suosittu laulu ”Voi äiti, anna sata liiraa, haluan Amerikkaan lähteä” – joka merkitsevästi päättyi haaksirikkoon – soi myös kausisiirtolaisille, joita oli erityisen paljon juuri noina vuosina. Siirtolaiset lähtivät Genovasta syksyllä, kun sadonkorjuu Italiassa päättyi, ja

siirtyivät työskentelemään eteläiselle pallonpuoliskolle, missä kesän kasvukausi oli juuri alkamassa. Suurin osa palasi kotiin keväällä mukanaan muutama sata liiraa, josta valtaosa päätyi järjestäjien ja välittäjien taskuihin. Kun organisaattoreille oli maksettu matkasta, ei jäljelle jäänyt usein kuin muutama kymmen liiraa palkaksi neljän tai viiden kuukauden raskaasta työstä.

Myös kuoleman kohtaaminen merimatalla oli surullisen yleistä. Genovasta Brasiliaan vuonna 1888 lähteneiden *Matteo Bruzzon* ja *Carlo Raggion* matkustajista viisikymmentä kuoli matkan aikana nälkään. Kaksikymmentä matkustajaa tukehtui hengiltä *Friskalla*. Vuonna 1893 *Remoon* nousseet siirtolaiset huomasivat, että matkalippuja oli myyty kaksinkertainen määrä paikkoihin nähden. Kun laivalla sitten puhkesi koleraepidemia, kuolleet heitettiin mereen ja matkustajien määrä väheni päivittäin usealla hengellä. Lopulta laivan ei annettu ankkuroitua kaivattuun tulosatamaan. Viisisataa Buenos Airesiin matkalla ollutta italialaista siirtolaista menetti henkensä *Sirion* haaksirikossa. Piemonten kukkuloiden kansanlauluissa samoin kuin Etelä-Amerikan kortteleiden haitareiden koskettimilla noiden tragedioiden tarinat sekoittuivat toisiinsa. *Siriosta* tuli *Mafalda* ja päinvastoin. Uudet sanat sopeutuivat samaan surulliseen säveleen.

Lähtijöitä kuitenkin riitti. Ennen kaikkea lähdettiin pakoon köyhyyttä, toisinaan oltiin täynnä vihaa tai haluttiin muutosta omaan kohtaloon, jotkut pakenivat sodan kauhuja katsottuaan kuolemaa silmästä silmään tai välttyäkseen kutsulta rintamalle edessä häälyvään toiseen maailmansotaan. Joskus lähdettiin yhdistämään perhe, ei haluttu enää joutua elämään ahdingossa, tai toivottiin parempia elinolosuhteita. Siinä ei ole mitään uutta, ennen oli samoin kuin nytkin.

Sirion, Friscan ja Mafaldan tragediat sulivat toisiinsa.

”Minun osaltani asiat eivät voi mennä huonommin, kuin ne nyt ovat. Joudun korkeintaan kärsimään samaa nälkää siellä kuin nyt jo kärsin täällä kotonakin. Enkö vain?” lausui siirtolainen niin ikään piemontelaisen *Sydän, kirja nuorisolle* -teoksen kirjoittaneen Edmondo De Amicisin kertomuksessa *Apennineilta Andeille*.

Siirtolaiseksi aikova joutui usein monen ongelman ja uhrauksen eteen matkaan päästäkseen. Melkein aina heidät oli houkutellut lähtemään siirtolaisagentti tai -värväri, joita kiersi kylien markkinoilla kertomassa Amerikasta, uudesta ”luvatusta maasta”, ihmeiden laaksosta. Agentit, joita osa lehdistöstä vertasi orjakauppiaisiin, nostivat

matkatoimistolta korvausta jokaisesta perheestä, joka oli houkuteltu jättämään maansa. Kylissä jaettiin lehtisiä ja jo toiselle puolelle maailmaa lähteneiden väärennetyjä kirjeitä. Väitettiin, että Amerikassa työkyvyttömäksi tullut maatyöläinen sai runsasta eläkettä ja myös että Amerikassa oli helppo ostaa maata.

Lähtijöiden ensimmäinen haaste oli päästä satamaan. He myivät vähän omaisuutensa maksaakseen ahnaille ja häikäilemättömille värvääjille, jotka useammin kuin yhdessä tapauksessa, ainakin siihen asti kunnes säädettiin uusi laki luomaan edes hiukan järjestystä, häipyivät rahojen kanssa omille teilleen.

Satamaan vievä tie oli toisinaan yksinäinen pyhiinvaellus, joskus mukana oli perhe. Toisinaan lähti koko yhteisö, ja kylän ihmiset kävelivät jonossa kuin kirkkokulkueessa soittaen kotikirkkonsa kelloja, jotka he usein veivät mukanaan laivaan. He saapuivat monesti useita päiviä ennen lähtöä ja leiriytyivät satamalaiturille.

Monet eivät koskaan päässeet kaivattuun kohteeseen, koska valtameri torjui tai nielaisi heidät. Toiset, jotka puolestaan onnistuivat pääsemään perille ja laskeutuivat laivasta Buenos Airesissa, kohtasivat karvaan ja kovan todellisuuden, joka oli kuin isku vasten kasvoja. Hotel de Inmigrantes oli suuri parakki, jossa matkalaiset tarkastettiin, rekisteröitiin ja desinfioitiin ja johon he sen jälkeen saivat jäädä korkeintaan viideksi päiväksi, jona aikana heidän oli löydettävä töitä joko kaupungista tai pelloilta. Asiasta kertoi 1900-luvun alussa italialaisen ”Corriere della Sera” -lehden journalisti: ”Viimeisten kolmen päivän aikana on saapunut kolmetuhatta kahdeksansataa siirtolaista, joista suurin osa on meidän maamme kansalaisia. Hotel de Inmigrantes on aivan täynnä. [...] Se (ja he kutsuvat sitä hotelliksi!) on rakennettu

saviselle joutomaakaistaleelle tummavetisen ja vuolaan Río de la Platan ja kaupungin väliin. [...] Karbolihapon pistävä haju ei pysty peittämään alleen iljettävää löyhkää, joka tulee limaisesta, saastaisesta lattiasta ja lahoista seinälaudoista ja huokuu sisään avoimista ovista. Se on surkeiden ihmismasojen löyhkää. [...] Seinistä voi lukea koskettavia merkkejä tästä murheellisesta matkasta. Nimiä, päivämääriä, rakkauksen sanoja, kirouksia, muistoja ja hävyttömyyksiä on raaputettu maaliin tai piirretty lyijykynällä, toisinaan kaiverrettu puuhun. Kaikkein yleisin kuva on laiva.”

Menneeseen viittaava nostalginen piirros ei ole sattumaa. ”Tarttukoon kieleni kitalakeen, ellen sinua muista”, sanovat psalmissa maanpakolaiset muistellessaan Jerusalemiä (Psalmi 137). Myös itämaan tietäjiä vaivaa tietystä mielessä sama kaipuu heidän etsiessään Jumalaa. Vastoin laajalle levinnyttä käsitystä nostalgisuus ja omien juurien kaipuu on luonnollista, sillä juureton kansa on tuhon oma eikä juureton ihminen voi hyvin. Juurista saa voimaa kasvaa, kukoistaa ja tuottaa hedelmää. Argentiinalaisen runoilijan Francisco Luis Bernárdezin sanoin: *”Por lo que el árbol tiene de florido vive de lo que tiene sepultado.”* Kaikki se, mikä puussa kukkii, saa voimansa maasta.

Nuo eilisen anekdootit, piirrookset ja raapustukset, kertovat tämän päivän tarinaa toisissa satamissa ja toisilla merillä.

Oma perheeni oli onnekaampi. Isovanhempani päätyivät Buenos Airesiin saatuaan kutsun isoisäni veljiltä, jotka olivat lähteneet Argentiinaan jo 1922 ja rakentaneet siellä itselleen hyvän elämän. Alussa isosetäni olivat työmiehinä toisen palveluksessa asfaltoineet jokisatamasta maaseudulle johtavia teitä, mutta jo pian he olivat perustaneet oman liiketoimen ja alkaneet itse päällystää ja asfaltoida teitä.

Toiminta oli kannattanut hyvin. Rekisteröinnin jälkeen isovanhempani eivät jääneet Hotel de Inmigrantesin tiloihin vaan jatkoivat suoraan kohti Ente Ríosin maakuntaa aina Paranásiin asti, missä sukulaiset heitä jo malttamattomasti odottivat. Veljekset asuivat nelikerroksisessa talossa, Palazzo Bergogliossa, jonka olivat itse rakentaneet. Talossa oli kaupungin ensimmäinen hissi, ja kukin heistä asutti omaa kerrostaan. Giovanni Lorenzo, Eugenio, Ernesto ja nyt myös isoisäni Giovanni Angelo. Vain kaksi isoisän sisaruksista jäi Piemonteen: Carlo, perheen esikoinen, ja Luisa, ainoa tyttö, joka avioliiton myötä sai sukunimekseen Martinengo. Olosuhteiden rajoissa perhe oli nyt viimeinkin yhdistynyt, mikä oli suurin syy isovanhempieni lähtöön.

Isäni, joka oli kirjanpitäjä, työskenteli toimistotehtävissä, mutta sitä ei kestänyt kauaa. Vuoden 1929 maailmanlaajuinen taloustaantuma, suuri lama, levisi kaikkialle. Yrityksen johtaja, yksi isosedistäni, Giovanni (Juan) Lorenzo sairastui leukemiaan ja Hodgkinin lymfoomaan ja kuoli. Häneltä jäi vaimo, Elisa, ja kolme lasta. Laman ja heitä kohdanneen surun yhteisvaikutus koetteli perhettä ja koitui pian sen kohtaloksi. Vuonna 1932 heidän oli myytävä kaikki omaisuutensa; koneet, yritys, talo ja jopa hautakappeli. Heille ei jäänyt mitään, ja he ajautuivat apeaan köyhyyteen. Anelemaan almuja, he sanoivat itse myöhemmin.

Perheelläni ei ollut muuta mahdollisuutta kuin aloittaa kaikki taas alusta uudelleen, ja juuri niin se tekikin. Yhtä päättäväisesti kuin ensimmäiselläkin kerralla.

Mutta luonnollisestikaan isoisäni, isäni ja paahtavaa aurinkoa villakankaisessa talvipalttoossaan uhmaava isoäitini eivät vielä tienneet mitään näistä asioista silloin kun laskivat jalkansa ensimmäistä kertaa Argentiinan maaperälle tuona lämpimänä helmikuisena aamuna.

Muistelmateos ei ole yksityistä tekstiä vaan pikemminkin kuin matkareppu, eivätkä muistot ole ainoastaan asioita, jotka ovat jääneet mieleemme, vaan kaikkea ympärillämme kokemaamme. Ne eivät puhu vain menneestä vaan myös tulevasta. Tuntuu kuin jokin kuuluisi eiliseen, mutta se onkin huominen. Kaikki syntyy kukkiakseen ikuisessa keväässä. Kaiken jälkeen voimme vain sanoa: Ei ollut mitään, missä Sinä et olisi ollut mukana.

Francesco

Toivo on kaikkien aikojen ensimmäinen paavin omaelämäkerta. Se kertoo italialaistaustaisen perheen asettumisesta siirtolaisiksi Latinalaiseen Amerikkaan, lapsuusvuosista, nuoruuden innosta ja rauhattomuudesta, kutsumuksen tiestä ja lopulta paaviuden ajasta. Tekstissä tartutaan suoraan ja rohkeasti nykymaailmamme tärkeimpiin kysymyksiin: sotaan ja rauhaan, muuttoliikkeeseen, ympäristökriisiin, sosiaalipolitiikkaan, naisten asemaan, seksuaalisuuteen, teknologian kehitykseen sekä kirkon ja uskontojen tulevaisuuteen.

Teos on koskettava ja syvästi inhimillinen, liikuttava ja humoristinenkin. Se on sekä ”tarina erästä elämästä” että moraalinen ja hengellinen testamentti lukijoille kaikkialla maailmassa. Se välittää tuleville sukupolville kirjoittajan perinnön, toivon sanoman.

DOCENDO
www.docendo.fi

99.12

Kansi: Tilla Larkiala / Taittopalvelu Yliveto Oy
Kannen kuva: Stefano Spaziani

